

Αλλάζει η απάντηση στο ερώτημα αυτό αν η ως άνω αναπροσαρμογή περιλαμβάνεται σε συμφωνία μεταξύ καταναλωτή και επιχειρηματία σκοπός της οποίας είναι ακριβώς η χωρίς προσφυγή στα δικαστήρια διευθέτηση της διαφοράς σχετικά με την πιθανή έλλειψη διαφάνειας μιας ρήτηρας η οποία δεν αποτέλεσε αντικείμενο ατομικής διαπραγματεύσεως και η οποία περιλαμβάνεται σε προηγούμενη μεταξύ τους σύμβαση;

- 2) Πρέπει το άρθρο 4, παράγραφος 2, της οδηγίας 93/13 να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι στους όρους «κύριο αντικείμενο της σύμβασης» και «το ανάλογο ή μη μεταξύ της τιμής και της αμοιβής, αφενός, και των υπηρεσιών ή αγαθών που θα παρασχεθούν ως αντάλλαγμα, αφετέρου» εμπίπτουν δύο ρήτρες συμφωνίας που δεν αποτέλεσε αντικείμενο ατομικής διαπραγματεύσεως μεταξύ επιχειρηματία και καταναλωτή, με τις οποίες αφενός αναπροσαρμόζεται μια ρήτρα που περιλαμβάνεται σε προηγούμενη μεταξύ τους σύμβαση —μέσω αντικαταστάσεώς της από άλλη λιγότερο επιβαρυντική για τον καταναλωτή— και αφετέρου, ο καταναλωτής παραιτείται από το δικαίωμά του να επικαλεστεί δικαστικώς ή εξωδίκως την πιθανή έλλειψη διαφάνειας της ρήτηρας αυτής και τα εγγενή αποτελέσματά της εν λόγω ελλείψεως διαφάνειας;
- 3) Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στο προηγούμενο ερώτημα, πρέπει το άρθρο 4 της οδηγίας 93/13 να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι «η φύση των αγαθών ή των υπηρεσιών που αφορά η σύμβαση» και «όλες οι κατά τον χρόνο της σύναψης της σύμβασης περιστάσεις που περιέβαλαν την εν λόγω σύναψη» μπορούν να ληφθούν υπόψη μόνο για την εκτίμηση του καταχρηστικού χαρακτήρα ρητρών που δεν αφορούν τον καθορισμό του κυρίου αντικειμένου της συμβάσεως; Ή, αντιθέτως, τα ως άνω κριτήρια μπορούν να ληφθούν υπόψη για την εκτίμηση της διαφάνειας ρητρών που αφορούν το [κατά] το άρθρο 4, παράγραφος 2, κύριο αντικείμενο [της συμβάσεως];
- 4) Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στο δεύτερο ερώτημα, συμβιβάζεται με το άρθρο 4, παράγραφος 2, της οδηγίας — συγκεκριμένα, με τις απαιτήσεις σαφούς και κατανοητής διατυπώσεως και διαφάνειας που απορρέουν από τη διάταξη αυτή—, εθνική νομολογία η οποία, όσον αφορά συμφωνία που δεν αποτέλεσε αντικείμενο ατομικής διαπραγματεύσεως μεταξύ επιχειρηματία και καταναλωτή και με την οποία καθίσταται λιγότερο επαχθής η εφαρμογή ρήτηρας προηγούμενης μεταξύ τους συμβάσεως, δεν κρίνει απαραίτητο να ενημερώσει ο επιχειρηματίας τον καταναλωτή για την πιθανή έλλειψη διαφάνειας της ρήτηρας αυτής, με το σκεπτικό ότι τα κριτήρια από τα οποία προκύπτει η ως άνω έλλειψη διαφάνειας είναι πασίγνωστα;
- 5) Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στο δεύτερο ερώτημα, πρέπει το άρθρο 4 παράγραφος 2, της οδηγίας να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι η παραίτηση του καταναλωτή από τη δικαστική ή εξώδικη επίκληση της πιθανής ελλείψεως διαφάνειας μιας ρήτηρας που δεν αποτέλεσε αντικείμενο ατομικής διαπραγματεύσεως πληροί την απαίτηση περί «σαφούς και κατανοητής διατυπώσεως» μόνον αν ο επιχειρηματίας ενημέρωσε προηγουμένως τον καταναλωτή για τα συγκεκριμένα δικαιώματα, ιδίως δε για το συγκεκριμένο ποσό, από τα οποία παραιτείται;

(¹) Οδηγία 93/13/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 5ης Απριλίου 1993, σχετικά με τις καταχρηστικές ρήτρες των συμβάσεων που συνάπτονται με καταναλωτές (ΕΕ 1993, L 95, σ. 29).

Αίτηση προδικαστικής αποφάσεως την οποία υπέβαλε το Tribunal Administrativo e Fiscal de Coimbra (Πορτογαλία) στις 5 Οκτωβρίου 2018 — Nelson Antunes da Cunha, Lda κατά Instituto de Financiamento da Agricultura e Pescas IP (IFAP)

(Υπόθεση C-627/18)

(2018/C 455/33)

Γλώσσα διαδικασίας: η πορτογαλική

Αιτούν δικαστήριο

Tribunal Administrativo e Fiscal de Coimbra

Διάδικοι στην υπόθεση της κύριας δίκης

Ανακόπτουσα: Nelson Antunes da Cunha, Lda

Καθού: Instituto de Financiamento da Agricultura e Pescas IP (IFAP)

Προδικαστικά ερωτήματα

- 1) Η παραγραφή για την άσκηση των αρμοδιοτήτων σχετικά με την ανάκτηση ενισχύσεων, η οποία προβλέπεται στο άρθρο 17, παράγραφος 1, του κανονισμού (ΕΕ) 2015/1589 (¹) του Συμβουλίου, της 13ης Ιουλίου 2015, περί λεπτομερών κανόνων για την εφαρμογή του άρθρου 108 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, εφαρμόζεται μόνο στις σχέσεις μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του κράτους μέλους που είναι αποδέκτης της απόφασης για την ανάκτηση των κρατικών ενισχύσεων ή πρέπει να εφαρμόζεται και στις σχέσεις μεταξύ του εν λόγω κράτους και του ανακόπτοντος ως δικαιούχου ενίσχυσης που θεωρείται ασυμβίβαστη με την κοινή αγορά;

- 2) Αν κριθεί ότι η εν λόγω παραγραφή εφαρμόζεται και στις σχέσεις μεταξύ του κράτους μέλους στο οποίο απευθύνεται η απόφαση για την ανάκτηση των ενισχύσεων και των δικαιούχων των ενισχύσεων που θεωρούνται ασυμβίβαστες με την κοινή αγορά, πρέπει να θεωρηθεί ότι η εν λόγω παραγραφή ισχύει μόνον κατά τη διαδικασία έκδοσης της απόφασης ανάκτησης ή και κατά την εκτέλεση της;
- 3) Αν κριθεί ότι η εν λόγω παραγραφή εφαρμόζεται στις σχέσεις μεταξύ του κράτους μέλους στο οποίο απευθύνεται η απόφαση για την ανάκτηση των ενισχύσεων και των δικαιούχων των ενισχύσεων που θεωρούνται ασυμβίβαστες με την κοινή αγορά, πρέπει να θεωρηθεί ότι η εν λόγω παραγραφή διακόπτεται με κάθε πράξη της Επιτροπής ή του κράτους μέλους που σχετίζεται με την παράνομη ενίσχυση, ακόμη και αν η πράξη αυτή δεν έχει κοινοποιηθεί στον δικαιούχο της προς ανάκτηση ενίσχυσης;
- 4) Αντιβαίνει στο άρθρο 16, παράγραφος 2, του κανονισμού (ΕΕ) 2015/1589 του Συμβουλίου, της 13ης Ιουλίου 2015, καθώς και στις αρχές του δικαίου της Ένωσης –συγκεκριμένα στην αρχή της αποτελεσματικότητας και την αρχή του ασυμβίβαστου των κρατικών ενισχύσεων με την ενιαία αγορά– η εφαρμογή, όσον αφορά στους τόκους που εισπράττονται επί της προς ανάκτηση ενίσχυσεως, προθεσμίας παραγραφής η διάρκεια της οποίας είναι μικρότερη από εκείνη που προβλέπεται στο άρθρο 17 του προαναφερθέντος κανονισμού, όπως είναι η προβλεπόμενη στο άρθρο 310, παράγραφος 1, στοιχείο d, του Αστικού Κώδικα;

(¹) ΕΕ 2015, L 248, σ. 9.

Αίτηση προδικαστικής απόφασης την οποία υπέβαλε το Sofiyski gradski sad (Βουλγαρία) στις 8 Οκτωβρίου 2018 — EN, FM, GL κατά Ryanair Designated Activity Company

(Υπόθεση C-629/18)

(2018/C 455/34)

Γλώσσα διαδικασίας: η βουλγαρική

Αιτούν δικαστήριο

Sofiyski gradski sad

Διάδικοι στην υπόθεση της κύριας δίκης

Ενάγοντες: EN, FM, GL

Εναγομένη: Ryanair Designated Activity Company

Προδικαστικό ερώτημα

Επιτρέπεται, δυνάμει του άρθρου 25 του κανονισμού (ΕΕ) 1215/2012 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (¹), να προβλέπεται σε συμφωνία η οποία έχει συναφθεί πριν τη γένεση της διαφοράς ρήτρα παρεκτάσεως διεθνούς δικαιοδοσίας για αγωγές στηριζόμενες στον κανονισμό (ΕΚ) 261/2004 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Φεβρουαρίου 2004, για τη θέσπιση κοινών κανόνων αποζημίωσης των επιβατών αεροπορικών μεταφορών και παροχής βοήθειας σε αυτούς σε περίπτωση άρνησης επιβίβασης και ματαίωσης ή μεγάλης καθυστέρησης της πτήσης και για την κατάργηση του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 295/91 (²);

(¹) Κανονισμός (ΕΕ) 1215/2012 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Δεκεμβρίου 2012, για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις (ΕΕ 2012, L 351, σ. 1).

(²) ΕΕ 2004, L 46, σ. 1.